

V

(Γνωστοποιήσεις)

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ — ΕΛΛΑΔΑ

Κρατική ενίσχυση C 16/10 (πρώην NN 22/10) — Ενίσχυση σε ορισμένα ελληνικά καζίνα

Πρόσκληση για υποβολή παρατηρήσεων σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 2 της συνθήκης για τη
λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2010/C 235/03)

Με επιστολή της 6ης Ιουλίου 2010, που αναδημοσιεύεται στην αυθεντική γλώσσα του κειμένου της επιστολής στις σελίδες που ακολουθούν την παρούσα περίληψη, η Επιτροπή κοινοποίησε στην Ελλάδα την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 108 παράγραφος 2 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με το ανωτέρω μέτρο ενίσχυσης.

Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους εντός ενός μηνός από την ημερομηνία δημοσίευσης της παρούσας περίληψης και της επιστολής που ακολουθεί, στη διεύθυνση:

European Commission
Directorate-General for Competition
Directorate F
Office J-70, 3/225
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Φαξ +32 22961242

Οι παρατηρήσεις αυτές θα κοινοποιηθούν στην Ελλάδα. Το απόρρητο της ταυτότητας του ενδιαφερόμενου μέρους που υποβάλλει τις παρατηρήσεις μπορεί να ζητηθεί γραπτώς, με μνεία των σχετικών λόγων.

(1) Στις 8 Ιουλίου 2009, η κοινοπραξία Λουτράκι ΑΕ — Club Hotel Loutraki SA («ο καταγγέλλων») υπέβαλε καταγγελία όσον αφορά την ελληνική νομοθεσία για το σύστημα των εισιτηρίων εισόδου στα καζίνα. Το ουσιαστικό περιεχόμενο της καταγγελίας είναι ότι ορισμένα καζίνα ακολουθούν προνομιακή πολιτική χαμηλότερων εισιτηρίων εισόδου από ότι τα υπόλοιπα καζίνα της χώρας, με βάση υποχρεωτικές εθνικές νομικές διατάξεις ⁽¹⁾. Πιο συγκεκριμένα, ενώ άλλα καζίνα

της χώρας πρέπει να χρεώνουν εισιτήρια εισόδου ύψους 15 EUR το άτομο, οι τρεις εικαζόμενοι δικαιούχοι κρατικής ενίσχυσης έχουν το δικαίωμα να χρεώνουν μόνο 6 EUR το άτομο. Όλα τα καζίνα υποχρεούνται από το νόμο να πληρώνουν στο δημόσιο το 80 % του εισιτηρίου εισόδου.

Υπαρξη στοιχείου ενίσχυσης κατά την έννοια τού άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ

⁽¹⁾ Διάταγμα 2687/1953· Νόμος 2206/1994· 1128269/1226/0015/ΠΟΛ.1292/16.11.1995 — ΦΕΚ 982/Β'/1995· και νόμος 3139/30.4.2003.

(2) Το 80 % του εισιτηρίου εισόδου καταβάλλεται στο κράτος. Εάν το κράτος χάνει έσοδα τα οποία διαφορετικά θα εισέπραττε από μια επιχείρηση, το μέτρο ενδέχεται να συνιστά

κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Δεδομένου ότι το σύστημα εισπραξής των εσόδων θεσπίστηκε νομοθετικά, είναι σαφές ότι πρέπει να καταλογιστεί στο κράτος.

- (3) Το μέτρο αυξάνει την ανταγωνιστικότητα των καζίνων με τιμή εισιτηρίου 6 ευρώ, που ως εκ τούτου μπορούν να προσελκύσουν μεγαλύτερη πελατεία από ότι άλλα καζίνα. Η Ελλάδα παρατήρησε ότι ο άμεσος ωφελούμενος μιας χαμηλότερης χρέωσης εισόδου είναι ο πελάτης. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι επιδοτήσεις προς τους καταναλωτές μπορούν να συνιστούν κρατική ενίσχυση προς επιχειρήσεις, εφόσον η επιδότηση εξαρτάται από τη χρήση συγκεκριμένου προϊόντος ή υπηρεσίας από συγκεκριμένη επιχείρηση. Η νομοθεσία επιτρέπει να μην εισπράττεται η χρέωση εισόδου ενώ το καζίνο εξακολουθεί να πρέπει να καταβάλλει το φόρο. Αυτό καθιστά ακόμα πιο σαφές το γεγονός ότι το μέτρο ευνοεί τα καζίνα με χαμηλότερο εισιτήριο, δεδομένου ότι αυτά πρέπει να καταβάλλουν στο κράτος 4,80 EUR για κάθε πελάτη που εισέρχεται δωρεάν, ενώ τα άλλα 12 EUR. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το σύστημα προσφέρει πλεονέκτημα στα καζίνα με χαμηλότερη τιμή.

- (4) Η χαμηλότερη τιμή εισόδου των 6 ευρώ ισχύει για τρία καζίνα και όχι για τα άλλα. Στο βαθμό αυτό, το μέτρο είναι επιλεκτικό. Παρά το γεγονός ότι η αξίωση καταβολής του 80 % της τιμής εισόδου στο κράτος δεν είναι επιλεκτική στο βαθμό που η ίδια αναλογία ισχύει για όλα τα καζίνα, αυτή η αξίωση προβλέπεται στην ίδια νομοθετική πράξη (υπουργικό διάταγμα του 1995) με την ορισθείσα τιμή των 15 EUR. Οι πράξεις που ορίζουν εισιτήρια εισόδου 6 EUR συνιστούν παρεκκλίσεις από το εν λόγω διάταγμα. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο καθορισμός της τιμής του εισιτηρίου και η καταβολή του 80 % στο κράτος συνδέονται άρρηκτα.

- (5) Η Ελλάδα προτάσσει το επιχείρημα ότι το επίπεδο της τιμής καθορίζεται και δικαιολογείται με βάση τις συνθήκες κάθε επιμέρους καζίνου και αποσκοπεί στην αποτροπή των ατόμων χαμηλού εισοδήματος από τα τυχερά παιχνίδια. Αυτό όμως δεν συμβιβάζεται με το γεγονός ότι τα καζίνα της Πάρνηθας και της Θεσσαλονίκης, τα οποία εφαρμόζουν τιμή εισόδου 6 EUR, είναι τα δύο πλησιέστερα καζίνα στα μεγαλύτερα πληθυσμιακά κέντρα της Ελλάδας. Ούτε συμβιβάζεται με τη ρητή δυνατότητα να γίνονται δεκτοί πελάτες χωρίς πληρωμή, υπό τον όρο ότι το 80 % του εισιτηρίου αποδίδεται στο δημόσιο. Η απαίτηση για την απόδοση του 80 % του εισιτηρίου εισόδου στο δημόσιο δεν ίσχυε για τα καζίνα της Πάρνηθας και της Κέρκυρας μέχρι το 2003, ενώ για τα άλλα καζίνα ίσχυε από το 1995. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το μέτρο είναι επιλεκτικό.

- (6) Η Ελλάδα ισχυρίστηκε ότι κάθε καζίνο εξυπηρετεί μια τοπική αγορά και ως εκ τούτου το μέτρο δεν μπορεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό ούτε να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Ισχυρίστηκε επίσης ότι τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να ρυθμίζουν τα τυχερά παιχνίδια σε εθνικό επίπεδο. Η Επιτροπή σέβεται πλήρως το δικαίωμα των κρατών μελών να ρυθμίζουν τα τυχερά παιχνίδια στην επικράτειά τους σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, αλλά δεν συμφωνεί ότι τα επιχειρήματα αυτά αποκλείουν το ενδεχόμενο το επίμαχο μέτρο να

νοθεύει τον ανταγωνισμό ή να επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Οι φορείς εκμετάλλευσης στον συγκεκριμένο τομέα είναι συχνά μεγάλοι ξενοδοχειακοί όμιλοι, και η απόφασή τους να επενδύσουν θα μπορούσε να επηρεασθεί από το μέτρο. Τα καζίνα μπορεί να προσελκύουν τουρίστες στην Ελλάδα και ορισμένα άτομα που επιθυμούν να παίξουν τυχερά παιχνίδια μπορούν να επιλέξουν μεταξύ ενός καζίνου και του Διαδικτύου, όπου τα τυχερά παιχνίδια είναι διεθνής επιχείρηση. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το μέτρο είναι σε θέση να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

- (7) Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα κριτήρια για την ύπαρξη ενίσχυσης πληρούνται και ότι το μέτρο συνιστά ενίσχυση υπέρ των καζίνων με χαμηλότερο εισιτήριο εισόδου. Τα καζίνα αυτά είναι τα καζίνα της Πάρνηθας, της Κέρκυρας, της Θεσσαλονίκης και της Ρόδου. Στην περίπτωση της Ρόδου, η Επιτροπή αντιλαμβάνεται ότι το καζίνο δεν αποτελεί πλέον δικαιούχο. Ωστόσο, θα πρέπει να συμπεριληφθεί στην εκτίμηση όσον αφορά τη συμβατότητα και την ενδεχόμενη ανάκτηση.

Νομιμότητα της ενίσχυσης

- (8) Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι πρώτες πράξεις που εισήγαγαν διαφοροποιημένες τιμές για τα καζίνα χρονολογούνται από το 1994 και το 1995, η Επιτροπή εξέτασε εάν το μέτρο στο σύνολό του αποτελεί υφιστάμενη ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 108, παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα μέτρα συνιστούν νέα και παράνομη ενίσχυση, η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 15 του διαδικαστικού κανονισμού όσον αφορά την ανάκτηση.

Συμβιβασμο της ενίσχυσης

- (9) Η Επιτροπή αναγνωρίζει το δικαίωμα των κρατών μελών να ρυθμίζουν τα τυχερά παιχνίδια στην επικράτειά τους σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, αλλά δεν πιστεύει ότι αυτό συντελεί στην υπαγωγή της ενίσχυσης στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 106 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ. Το επιχείρημα ότι το μέτρο έχει το στόχο να αποθαρρύνει τη συμμετοχή στα τυχερά παιχνίδια δεν συμβιβάζεται με το γεγονός ότι τα καζίνα που εφαρμόζουν την τιμή εισόδου των 6 ευρώ περιλαμβάνουν αυτά που βρίσκονται στη μικρότερη απόσταση από τα κύρια πληθυσμιακά κέντρα της Ελλάδας ούτε με τη ρητή δυνατότητα να γίνονται δεκτοί πελάτες χωρίς πληρωμή. Η ενίσχυση συνιστά λειτουργική ενίσχυση με την έννοια ότι μειώνει τα τρέχοντα έξοδα των δικαιούχων. Η Επιτροπή διατηρεί σοβαρές αμφιβολίες για το κατά πόσον πληρούνται στην παρούσα υπόθεση οι προϋποθέσεις συμβατότητας της λειτουργικής ενίσχυσης.

Ποσοτικοποίηση και ανάκτηση

- (10) Σύμφωνα με το άρθρο 14 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου μπορεί να ζητηθεί η ανάκτηση κάθε παράνομης ενίσχυσης από τον αποδέκτη. Για να τεθεί σε εφαρμογή μια τέτοια απόφαση ανάκτησης, είναι απαραίτητο να ποσοτικοποιηθεί η ενίσχυση που έλαβαν οι δικαιούχοι.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

«Επιτροπή ενημερώνει την Ελλάδα ότι, αφού εξέτασε τις πληροφορίες που παρείχαν οι αρχές της χώρας σας σχετικά με το προαναφερόμενο μέτρο ενίσχυσης, αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 108 παράγραφος 2 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής “ΣΛΕΕ”).

1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- (1) Στις 8 Ιουλίου 2009, η κοινοπραξία Λουτράκι ΑΕ — Club Hotel Loutraki SA (“ο καταγγέλλων”) υπέβαλε καταγγελία όσον αφορά την ελληνική νομοθεσία για το σύστημα των εισιτηρίων εισόδου στα καζίνα, με τον ισχυρισμό ότι το σύστημα παρείχε κρατική ενίσχυση σε τρεις φορείς εκμετάλλευσης, συγκεκριμένα των καζίνων της Πάρνηθας, της Κέρκυρας και της Θεσσαλονίκης. Με ηλεκτρονικό μήνυμα της 7ης Οκτωβρίου 2009, ο καταγγέλλων δήλωσε ότι δεν είχε αντίρρηση να αποκαλυφθεί η ταυτότητά του. Στις 14 Οκτωβρίου 2009, οι υπηρεσίες της Επιτροπής συναντήθηκαν με εκπροσώπους του καταγγέλλοντα. Με επιστολή της 26ης Οκτωβρίου 2009, ο καταγγέλλων παρείχε πρόσθετα στοιχεία προς υποστήριξη της καταγγελίας.
- (2) Στις 21 Οκτωβρίου 2009, η Επιτροπή κοινοποίησε την καταγγελία στην Ελλάδα και κάλεσε την Ελλάδα να διευκρινίσει τα θέματα που προέκυψαν. Με επιστολή της 17ης Νοεμβρίου 2009, η Ελλάδα ζήτησε περισσότερο χρόνο για να απαντήσει, τον οποίο και έλαβε από την Επιτροπή με ηλεκτρονικό μήνυμα της 18ης Νοεμβρίου 2009. Στις 27 Νοεμβρίου 2009, η Ελλάδα απάντησε στην Επιτροπή.
- (3) Στις 15 Δεκεμβρίου 2009, η Επιτροπή διαβίβασε στον καταγγέλλοντα την απάντηση της Ελλάδας, η οποία δεν περιείχε εμπιστευτικά στοιχεία. Ο καταγγέλλων απάντησε στις 29 Δεκεμβρίου 2009 με παρατηρήσεις σε σχέση με την απάντηση της Ελλάδας.
- (4) Στις 25 Φεβρουαρίου, στις 4 και 23 Μαρτίου και στις 13 Απριλίου 2010, η Επιτροπή ζήτησε περαιτέρω πληροφορίες από την Ελλάδα, τις οποίες η Ελλάδα απέστειλε στις 10 Μαρτίου, την 1η Απριλίου και στις 21 Απριλίου 2010. Στο διάστημα αυτό, η Επιτροπή είχε και άλλες επαφές με τον καταγγέλλοντα.

2. ΤΑ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ

- (5) Το ουσιαστικό περιεχόμενο της καταγγελίας είναι ότι τρία ελληνικά καζίνα (το καζίνο της Πάρνηθας, το καζίνο της Θεσσαλονίκης και το καζίνο της Κέρκυρας) ακολουθούν μια προνομιακή πολιτική χαμηλότερων εισιτηρίων εισόδου από ότι τα υπόλοιπα καζίνα στη χώρα, με βάση υποχρεωτικές εθνικές νομικές διατάξεις⁽¹⁾. Πιο συγκεκριμένα, ενώ άλλα καζίνα της χώρας πρέπει να χρεώνουν στους πελάτες τους εισιτήρια εισόδου ύψους 15 ευρώ το άτομο, οι εικαζόμενοι τρεις δικαιούχοι

κρατικής ενίσχυσης έχουν το δικαίωμα να χρεώνουν μόνο 6 ευρώ το άτομο. Όλα τα καζίνα υποχρεούνται από το νόμο να πληρώνουν στο δημόσιο το 80 % του εισιτηρίου εισόδου που ορίζεται με τις εν λόγω νομικές διατάξεις (αντίστοιχα, 80 % των 6 ευρώ ή 80 % των 15 ευρώ). Φαίνεται ότι το ποσό αυτό πρέπει να καταβάλλεται στο κράτος, ανεξάρτητα από το αν εισπράττεται πραγματικά εισιτήριο εισόδου (βλ. κατωτέρω). Ο συνδυασμός των προαναφερθέντων κανόνων κατά συνέπεια επηρεάζει το ποσό των δημόσιων τελών που εισπράττει το κράτος.

- (6) Σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή, υπάρχουν δύο σύνολα νομικών διατάξεων που εφαρμόζονται στις τιμές εισόδου στα καζίνα που λειτουργούν στην Ελλάδα.
- (7) Το πρώτο σύνολο διατάξεων αφορά τα καζίνα της Πάρνηθας, της Κέρκυρας και της Ρόδου⁽²⁾. Πριν το άνοιγμα της αγοράς το 1994, τα καζίνα αυτά λειτουργούσαν στην Ελλάδα ως κρατικές λέσχες του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού⁽³⁾. Το 1991 και το 1992, το εισιτήριο εισόδου στα εν λόγω καζίνα καθορίστηκε σε 2 000 δραχμές (περίπου 6 ευρώ, και στο ποσό αυτό όταν η Ελλάδα υιοθέτησε το ευρώ), με αποφάσεις της γενικής γραμματείας του ΕΟΤ⁽⁴⁾.
- (8) Ένα δεύτερο σύνολο διατάξεων σχετίζεται με το άνοιγμα της αγοράς το 1994, όταν 6 νέα ιδιωτικά καζίνα προστέθηκαν στα υπάρχοντα κρατικά βάσει του νόμου 2206/1994⁽⁵⁾. Βάσει του νόμου αυτού, υπουργικό διάταγμα που εκδόθηκε το 1995⁽⁶⁾, όρισε το εισιτήριο εισόδου στους χώρους του καζίνου που περιέχουν συσκευές ή τραπέζια τυχερών παιχνιδιών σε 6 000 δραχμές (περίπου 15 ευρώ, και το ποσό αυτό όταν η Ελλάδα υιοθέτησε το ευρώ) για τα καζίνα που θα

⁽²⁾ Το καζίνο της Ρόδου, στο οποίο χορηγήθηκε άδεια με την υπουργική απόφαση Τ/633/29.5.1996, δεν αναφέρεται στην καταγγελία, διότι μετά την ιδιωτικοποίησή του το 1999, εφαρμόζει εισιτήριο εισόδου 15 ΕΥΡΩ.

⁽³⁾ Τα τρία καζίνα λειτουργούσαν ως επιχειρήσεις του ΕΟΤ βάσει του νόμου 1624/1951, του διατάγματος 4109/1960 και του νόμου 2160/1993. Στη συνέχεια, ο ΕΟΤ αντικαταστάθηκε από την Ελληνική Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης (ΕΤΑ), που ανήκει πλήρως στο ελληνικό κράτος, και η οποία ανέλαβε τη λειτουργία των καζίνων της Κέρκυρας και της Πάρνηθας με τους νόμους 2636/1998 και 2837/2000, μέχρι τη χορήγηση αδειών στα προαναφερθέντα δύο καζίνα με το νόμο 3139/2003 (ο φορέας λειτουργίας του καζίνου της Ρόδου ήταν ο ΕΟΤ μέχρι τη χορήγηση άδειας το 1996).

⁽⁴⁾ Πιο συγκεκριμένα, οι αποφάσεις της γενικής γραμματείας του ΕΟΤ (που εκδόθηκε σύμφωνα με το Νόμο 1624/1951 και το διάταγμα 4109/1960) είναι: Η απόφαση του ΕΟΤ 535633/21.11.1991, που όρισε το εισιτήριο εισόδου στο καζίνο της Πάρνηθας σε 2 000 δραχμές. Η απόφαση του ΕΟΤ 508049/24.3.1992 όρισε το εισιτήριο εισόδου στα καζίνα της Κέρκυρας και της Ρόδου σε 1 500 δραχμές. Αργότερα, το ποσό αυτό αναπροσαρμόστηκε για το καζίνο της Κέρκυρας σε 2 000 δραχμές (απόφαση 532691/24.11.1997).

⁽⁵⁾ Το 1993, ο νόμος 2160/1993 προέβλεπε τη χορήγηση 10 αδειών καζίνο στα τρία υπάρχοντα και σε καζίνα που είχαν δημιουργηθεί πρόσφατα. Ο νόμος όριζε επίσης ότι τα καζίνα της Ρόδου, της Πάρνηθας, και της Κέρκυρας θα συνέχιζαν να λειτουργούν ως επιχειρήσεις του ΕΟΤ με βάση τις σχετικές διατάξεις για τον ΕΟΤ, και συγκεκριμένα το νόμο 1624/1951, το διάταγμα 4109/1960 και τον νόμο 2160/1993, καθώς και τις προαναφερθείσες αποφάσεις του ΕΟΤ, μέχρι να τους χορηγηθεί άδεια από την επιτροπή καζίνων. Ωστόσο, η άδεια δεν χορηγήθηκε βάσει του νόμου αυτού, αλλά μόνο βάσει του νόμου 2206/1994.

⁽⁶⁾ Υ.Α. 1128269/1226/0015/ΠΟΛ.1292/16.11.1995 — ΦΕΚ 982/Β'/1995.

⁽¹⁾ Διάταγμα 2687/1953· Νόμος 2206/1994· Υ.Α. 1128269/1226/0015/ΠΟΛ.1292/16.11.1995 — ΦΕΚ 982/Β'/1995· και νόμος 3139/30.4.2003.

ελάμβαναν άδεια βάσει του νόμου 2206/1994, με ισχύ από τις 15 Δεκεμβρίου 1995. Σύμφωνα με το εν λόγω υπουργικό διάταγμα, οι επιχειρήσεις καζίνο υποχρεούνται από τον νόμο να καταβάλλουν το 80 % της αξίας κάθε εισιτηρίου ως δημόσιο τέλος. Το υπόλοιπο 20 %, συμπεριλαμβανομένου του σχετικού ΦΠΑ, αποτελεί έσοδο για το καζίνο.

- (9) Το υπουργικό διάταγμα ορίζει ότι τα καζίνα μπορούν να παρέχουν ελεύθερη είσοδο, μολονότι σε όλες τις περιπτώσεις υποχρεούνται να καταβάλλουν το 80 % της αξίας του καθορισμένου εισιτηρίου στο δημόσιο, ανεξάρτητα από το ποσό που πραγματικά χρεώνουν στους πελάτες. Το διάταγμα προβλέπει επίσης συγκεκριμένες εκπτώσεις για εισιτήρια που ισχύουν 15 ή 30 ημέρες.
- (10) Ωστόσο, η νομική βάση (συμπεριλαμβανομένου του εισιτηρίου εισόδου) για τα καζίνα που λειτουργούσαν πριν τη θέσπιση του νόμου 2206/1994 (τα καζίνα της Πάρνηθας, της Κέρκυρας και της Ρόδου), παρέμεινε η ίδια μετά την εν λόγω ημερομηνία μέχρι την έκδοση της άδειας την οποία προέβλεπε ο νόμος 2206/1994. Στην περίπτωση της Ρόδου, η άδεια εκδόθηκε το 1996 με την υπουργική απόφαση Τ/633/29.5.1996. Ωστόσο, στο διάστημα 1995-1999, το καζίνο συνέχισε να εφαρμόζει το μειωμένο εισιτήριο εισόδου των 6 ευρώ, το οποίο αύξησε στα 15 ευρώ μετά την ιδιωτικοποίησή του τον Απρίλιο του 1999. Στην περίπτωση της Πάρνηθας και της Κέρκυρας, η άδεια που προβλεπόταν από το νόμο 2206/1994 χορηγήθηκε μόλις το 2003, βάσει του νόμου 3139/2003. Ο νόμος διατηρούσε το εισιτήριο των 6 ευρώ για την Πάρνηθα. Στην περίπτωση της Κέρκυρας, ο νόμος όριζε ρητά ότι η τιμή εισιτηρίου για το καζίνο της Κέρκυρας θα καθοριζόταν από νέα υπουργική απόφαση, υποδηλώνοντας με άλλα λόγια ότι η υπουργική απόφαση του 1995 δεν ίσχυε. Σύμφωνα με τις πληροφορίες της Επιτροπής, καμία νέα υπουργική απόφαση δεν εκδόθηκε και το καζίνο της Κέρκυρας συνεχίζει να χρεώνει 6 ευρώ.
- (11) Η απαίτηση που έθετε το υπουργικό διάταγμα του 1995, συγκεκριμένα η καταβολή στο δημόσιο του 80 % των εισιτηρίων εισόδου, ίσχυε για τα καζίνα της Κέρκυρας και της Πάρνηθας από την ημερομηνία χορήγησης άδειας βάσει του νόμου 2206/1994, δηλαδή το 2003, ακολουθώντας τον νόμο 3139/2003. Ωστόσο, από το τέλος του 2000 και μέχρι τη χορήγηση άδειας βάσει του νόμου 2206/1994 το 2003, η ΕΤΑ άρχισε, στην αρχή με δική της πρωτοβουλία και αργότερα βάσει του άρθρου 24 του νόμου 2919/2001, να προσαρμόζεται σταδιακά στις υποχρεώσεις που επέβαλε στα καζίνα ο νόμος 2206/1994, ώστε να προετοιμάσει και τις δύο αυτές πρώην λέσχες να λειτουργήσουν πλήρως ως καζίνα και να ιδιωτικοποιηθούν. Στη διάρκεια αυτής της μεταβατικής περιόδου, η ΕΤΑ κατέβαλε στο κράτος το 80 % των εισιτηρίων εισόδου.
- (12) Το καζίνο της Θεσσαλονίκης έλαβε άδεια βάσει του νόμου 2206/1994 ⁽¹⁾. Μέχρι σήμερα, το καζίνο της Θεσσαλονίκης εφαρμόζει το μειωμένο εισιτήριο των 6 ευρώ που εφαρμόζαν τα καζίνα στην Πάρνηθα και στην Κέρκυρα, βάσει νόμου του 1953 ⁽²⁾, που όριζε ότι επιχειρήσεις που συστήνονται με ξένες

επενδύσεις απολαμβάνουν τουλάχιστον την ίδια ευνοϊκή μεταχείριση όπως και άλλες παρόμοιες επιχειρήσεις στη χώρα ⁽³⁾. Παρά τη διατύπωση σχετικού αιτήματος στην Ελλάδα, η Επιτροπή δεν γνωρίζει ακόμη για ποιο χρονικό διάστημα η απαίτηση καταβολής στο δημόσιο του 80 % των εισιτηρίων εισόδου ίσχυε για το καζίνο της Θεσσαλονίκης, ούτε έχει την πληροφορία αυτή για το καζίνο της Ρόδου.

- (13) Σύμφωνα με την Ελλάδα, στόχος του εισιτηρίου εισόδου και της καταβολής τιμήματος στο δημόσιο δεν είναι να δημιουργήσει έσοδα για το δημόσιο, αλλά να αποτρέψει άτομα χαμηλού εισοδήματος από τα τυχερά παιχνίδια. Το γεγονός ότι το εισιτήριο εισόδου δημιουργεί και δημόσια έσοδα, δεν αλλάζει το χαρακτήρα του ως μέτρου ελέγχου. Όσον αφορά τις διαφορές μεταξύ των τιμών των διαφόρων καζίνων, η Ελλάδα ισχυρίζεται ότι οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες κάθε καζίνο είναι ανόμοιες και μη συγκρίσιμες.
- (14) Από άποψη αποτελεσμάτων, ο καταγγέλλων ισχυρίζεται ότι τα μέτρα αυξάνουν την ανταγωνιστικότητα των καζίνων με τιμή εισιτηρίου 6 ευρώ, τα οποία μπορούν να προσελκύσουν μεγαλύτερη πελατεία από ότι άλλα καζίνα, και ως εκ τούτου είναι οι δικαιούχοι του μέτρου. Η Ελλάδα ισχυρίστηκε ότι δεν είναι σίγουρο ότι με υψηλότερο εισιτήριο οι εν λόγω υποτιθέμενοι αποδέκτες θα δημιουργούσαν περισσότερα έσοδα για το κράτος, και ως εκ τούτου, η εικαζόμενη απώλεια εσόδων είναι υποθετική. Η Ελλάδα υπογραμμίζει επίσης ότι ο πελάτης είναι αυτός που ωφελείται από το χαμηλότερο εισιτήριο, και ότι το ποσοστό της τιμής του εισιτηρίου που παρακρατεί το καζίνο συνεπάγεται υψηλότερο ποσό στην περίπτωση των καζίνων με 15 ευρώ εισιτήριο εισόδου, και ως εκ τούτου είναι προς όφελός τους.
- (15) Η Ελλάδα ανέφερε ότι εξετάζει το ενδεχόμενο να αλλάξει την πολιτική τιμών των καζίνων, προκειμένου να αυξήσει τα κρατικά έσοδα, ωστόσο δεν έχει πληροφορήσει την Επιτροπή για καμία τέτοια αλλαγή.

3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

3.1. Ύπαρξη στοιχείου ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ

3.1.1. Παρουσία κρατικών πόρων και δυνατότητα καταλογισμού στο κράτος

- (16) Το ποσοστό 80 % του εισιτηρίου εισόδου καταβάλλεται στο κράτος. Για το λόγο αυτό, φαίνεται ότι ορισμένα καζίνα (και συγκεκριμένα, τα καζίνα της Κέρκυρας, της Πάρνηθας και της Θεσσαλονίκης) υποχρεούνται να καταβάλλουν στο δημόσιο μόνο 4,80 ευρώ ανά εισοδο, αντί για 12 ευρώ. Επιπλέον, δεν είναι εντελώς σαφές από ποια ακριβώς ημερομηνία και μετά πληρώνουν το τέλος του 80 % στο δημόσιο. (Αυτό ισχύει και για το καζίνο της Ρόδου). Το γεγονός ότι έχει επιτραπεί/επιτρέπεται στα καζίνα αυτά να μην πληρώνουν τίποτε ή να πληρώνουν σημαντικά λιγότερο από το ισχύον ποσό των 12 ευρώ ανά εισοδο ως δημόσιο τέλος, ενδέχεται να συνιστά απώλεια κρατικών εσόδων για το ελληνικό κράτος.

⁽¹⁾ Αρ. Φ. 904 της 6.12.1994.

⁽²⁾ Διάταγμα 2687/1953.

⁽³⁾ Το καζίνο της Θεσσαλονίκης υπάχθηκε στις διατάξεις του διατάγματος 2687/1953 σύμφωνα με το διάταγμα Π.Δ. 290/1995, που το εξομοίωσε με τα καζίνα της Πάρνηθας και της Κέρκυρας.

Στο βαθμό που ένα μέτρο επηρεάζει τα έσοδα που εισπράττονται με βάση αυτό το σύστημα, γίνεται χρήση κρατικών πόρων κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Εάν το κράτος χάνει έσοδα τα οποία διαφορετικά θα εισέπραττε από μια επιχείρηση, το μέτρο ενδέχεται να συνιστά κρατική ενίσχυση. Δεδομένου ότι το σύστημα εισπράξης των εσόδων θεοπίστηκε νομοθετικά, είναι σαφές ότι πρέπει να καταλογιστεί στο κράτος.

(17) Η Ελλάδα ισχυρίστηκε ότι εφόσον τα καζίνα με χαμηλότερη τιμή μπορούν κατ' αυτόν τον τρόπο να προσελκύσουν περισσότερους πελάτες, δεν είναι σίγουρο ότι το κράτος χάνει έσοδα. Η Ελλάδα ισχυρίζεται ότι στην περίπτωση αυτή το μέτρο δεν θα συνιστούσε κρατική ενίσχυση.

(18) Στο παρόν στάδιο της διαδικασίας, η Επιτροπή δεν δέχεται το επιχειρήμα αυτό. Ακολουθώντας την προηγούμενη τακτική της⁽¹⁾, η Επιτροπή θεωρεί ότι το γεγονός ότι μια μείωση εσόδων ανά πελάτη μπορεί να αντισταθμιστεί στη συνέχεια από αύξηση του αριθμού των πελατών ως αποτέλεσμα του μέτρου, δεν σημαίνει ότι το μέτρο δεν χρηματοδοτείται από κρατικούς πόρους. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θεωρεί, προς το παρόν, ότι στην προκειμένη περίπτωση πληρείται το κριτήριο των κρατικών πόρων.

3.1.2. Παρουσία πλεονεκτήματος

(19) Όπως προαναφέρθηκε, ο καταγγέλλων ισχυρίζεται ότι το μέτρο αυξάνει την ανταγωνιστικότητα των καζίνων με τιμή εισιτηρίου 6 ευρώ, που ως εκ τούτου μπορούν να προσελκύσουν μεγαλύτερη πελατεία από ότι άλλα καζίνα. Απαντώντας, η Ελλάδα παρατήρησε ότι ο άμεσος ωφελούμενος μιας χαμηλότερης χρέωσης εισόδου είναι ο πελάτης, και ότι τα καζίνα με το υψηλότερο εισιτήριο εισόδου των 15 ευρώ κρατούν για λογαριασμό τους μεγαλύτερο ποσό ανά πελάτη και για το λόγο αυτό δεν είναι σε μειονεκτική θέση.

(20) Στο παρόν στάδιο της διαδικασίας, η Επιτροπή δεν δέχεται το επιχειρήμα αυτό. Και μάλιστα διαφωνεί με τον ισχυρισμό της Ελλάδας ότι λόγω των περισσότερων πελατών, το δημόσιο στην πραγματικότητα αποκομίζει περισσότερα έσοδα από τα καζίνα που χρεώνουν χαμηλότερη τιμή από ότι εάν τα καζίνα αυτά εφαρμόζαν την υψηλότερη τιμή. Εάν συμβαίνει αυτό, τότε και τα καζίνα με χαμηλότερες τιμές έχουν τα ίδια έσοδα που θα είχαν εάν εφαρμόζαν υψηλότερες τιμές. Επιπλέον, οι πελάτες που εισέρχονται στα καζίνα δημιουργούν πρόσθετα έσοδα από τις δραστηριότητες τυχερών παιχνιδιών και άλλες υπηρεσίες (π.χ. τροφοδοσία) που προσφέρονται εντός των καζίνων.

(21) Ακολουθώντας παλαιότερη τακτική της⁽²⁾, η Επιτροπή πιστεύει ότι οι μειώσεις των φόρων και οι επιδοτήσεις για

τους καταναλωτές μπορούν να συνιστούν κρατική ενίσχυση σε επιχειρήσεις, εάν για τη μείωση ή την επιδότηση τίθεται ως όρος η χρήση συγκριμένου προϊόντος ή υπηρεσίας από μια επιχείρηση. Ως εκ τούτου, το επιχειρήμα ότι ο άμεσος ωφελούμενος είναι ο πελάτης δεν αποκλείει το ενδεχόμενο κρατικής ενίσχυσης.

(22) Το γεγονός μάλιστα ότι η νομοθεσία επιτρέπει να μην εισπράττεται η χρέωση εισόδου ενώ το καζίνο πρέπει να καταβάλλει το φόρο, καθιστά ακόμη σαφέστερο το ότι το μέτρο ωφελεί τα καζίνα με χαμηλότερο εισιτήριο, δεδομένου ότι πρέπει να καταβάλλουν στο κράτος 4,80 ευρώ για κάθε πελάτη που εισέρχεται δωρεάν, ενώ τα άλλα 12 ευρώ.

(23) Η Επιτροπή καταλήγει, προς το παρόν, στο συμπέρασμα ότι το σύστημα προσφέρει πλεονέκτημα στα καζίνα με τη χαμηλότερη τιμή.

3.1.3. Επιλεκτικότητα

(24) Η χαμηλότερη τιμή εισόδου των 6 ευρώ ισχύει για τρία καζίνα και όχι για τα άλλα. Στο βαθμό αυτό, το μέτρο είναι επιλεκτικό. Ωστόσο, η Ελλάδα παρατήρησε ότι η υποχρέωση καταβολής στο κράτος του 80 % της τιμής του εισιτηρίου, που είναι το μέτρο στο οποίο εμπλέκονται κρατικοί πόροι, δεν ισχύει επιλεκτικά, δεδομένου ότι το ίδιο ποσοστό εφαρμόζεται σε όλα τα καζίνα.

(25) Επιπλέον, η Ελλάδα δήλωσε ότι οι επιμέρους συνθήκες κάθε καζίνου είναι διαφορετικές, και ότι η χρέωση εισόδου καθορίζεται ανάλογα, λαμβανομένου υπόψη του στόχου της χρέωσης που είναι να αποτρέψουν τα άτομα χαμηλού εισοδήματος από τα τυχερά παιχνίδια.

(26) Στο παρόν στάδιο της διαδικασίας, η Επιτροπή δεν μπορεί να δεχθεί τα επιχειρήματα αυτά. Η υποχρέωση καταβολής στο δημόσιο του 80 % του εισιτηρίου περιλαμβάνεται στην ίδια νομοθετική πράξη (το υπουργικό διάταγμα του 1995) με την ορισθείσα τιμή των 15 ευρώ. Οι πράξεις που ορίζουν εισιτήρια εισόδου 6 ευρώ συνιστούν παρεκκλίσεις από το εν λόγω διάταγμα. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο καθορισμός της τιμής του εισιτηρίου και η καταβολή του 80 % στο κράτος συνδέονται άρρηκτα.

(27) Το επιχειρήμα ότι το επίπεδο της τιμής καθορίζεται σύμφωνα με και δικαιολογείται από τις συνθήκες κάθε επιμέρους καζίνου, και αποσκοπεί στην αποτροπή των ατόμων χαμηλού εισοδήματος από τα τυχερά παιχνίδια, δεν συμβιβάζεται με το γεγονός ότι τα καζίνα της Θεσσαλονίκης και της Πάργης, που έχουν το εισιτήριο των 6 ευρώ, είναι τα δύο καζίνα που απέχουν λιγότερο από τα μεγαλύτερα πληθυσμιακά κέντρα της Ελλάδας. Ούτε συμβιβάζεται με τη ρητή δυνατότητα να γίνονται δεκτοί πελάτες χωρίς πληρωμή, υπό τον όρο ότι το 80 % του εισιτηρίου αποδίδεται στο δημόσιο ούτως ή άλλως.

(1) Υπόθεση C 51/2001, απόφαση της Επιτροπής της 17ης Φεβρουαρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς ενισχύσεων που έδωσαν σε εφαρμογή οι Κάτω Χώρες υπέρ των διεθνών χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων, ΕΕ L 180 της 18.7.2003, παράγραφος 84.

(2) Απόφαση της Επιτροπής της 21ης Ιανουαρίου 1998 όσον αφορά τις φορολογικές ελαφρύνσεις σύμφωνα με το άρθρο 52 παράγραφος 8 του γερμανικού νόμου περί φορολογίας εισοδήματος, ΕΕ L 212 της 30.7.1998, σ. 50. Απόφαση 2007/374/ΕΚ της Επιτροπής, της 24ης Ιανουαρίου 2007, σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορήγησε η Ιταλική Δημοκρατία μέσω επιδοτήσεως για την αγορά ψηφιακών αποκωδικοποιητών ΕΕ L 147 της 8.6.2007, σ. 1-28.

- (28) Η Επιτροπή παρατηρεί επίσης ότι η απαίτηση για την απόδοση του 80 % του εισιτηρίου εισόδου στο δημόσιο δεν ίσχυε για τα καζίνα της Πάρνηθας και της Κέρκυρας μέχρι το 2003, ενώ για τα άλλα καζίνα ίσχυε από το 1995. Όπως προαναφέρθηκε, η Επιτροπή δεν γνωρίζει ακόμη για πιο χρονικό διάστημα η απαίτηση ίσχυε και για τα καζίνα της Θεσσαλονίκης ή της Ρόδου.
- (29) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει, προς το παρόν, στο συμπέρασμα ότι το μέτρο είναι επιλεκτικό.

3.1.4. Νόθευση του ανταγωνισμού και επίδραση στο εμπόριο

- (30) Η Ελλάδα ισχυρίστηκε ότι η θέση των καζίνων και οι αποστάσεις μεταξύ τους σημαίνουν ότι κάθε καζίνο εξυπηρετεί μια τοπική αγορά και ως εκ τούτου το μέτρο δεν μπορεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό ούτε να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Η Ελλάδα ισχυρίστηκε επίσης ότι η αγορά τυχερών παιχνιδιών δεν είναι εναρμονισμένη μεταξύ των κρατών μελών, που ως εκ τούτου είναι ελεύθερα να την ρυθμίσουν σε εθνικό επίπεδο. Η Ελλάδα επικαλέστηκε τη νομολογία του Δικαστηρίου που επιτρέπει τους περιορισμούς στην ενιαία αγορά για υπηρεσίες τυχερών παιχνιδιών, προκειμένου να προστατευτούν οι καταναλωτές από απάτες και εγκληματικές ενέργειες⁽¹⁾.
- (31) Η Επιτροπή σέβεται πλήρως το δικαίωμα των κρατών μελών να ρυθμίζουν τα τυχερά παιχνίδια στην επικράτειά τους που υπόκειται στο κοινοτικό δίκαιο, αλλά δεν συμφωνεί ότι τα επιχειρήματα αυτά αποκλείουν το ενδεχόμενο το επίμαχο μέτρο να νοθεύει τον ανταγωνισμό ή να επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Οι φορείς εκμετάλλευσης στον συγκεκριμένο τομέα είναι συχνά μεγάλοι ξενοδοχειακοί όμιλοι, και το μέτρο θα μπορούσε να επηρεάσει την απόφασή τους να επενδύσουν σε καζίνα ή άλλες ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις. Τα καζίνα είναι συχνά σε τουριστικά μέρη, το οποίο υποδηλώνει ότι η ύπαρξη καζίνο μπορεί να προσελκύει τουρίστες στην Ελλάδα. Πράγματι, τα καζίνα υπάγονται στην αρμοδιότητα του Ελληνικού Υπουργείου Τουρισμού. Γενικότερα, τα άτομα που παίζουν τυχερά παιχνίδια μπορούν να επιλέξουν μεταξύ ενός καζίνο και του Διαδικτύου. Τα τυχερά παιχνίδια στο Διαδίκτυο είναι διεθνής επιχείρηση και οι παίκτες στην Ελλάδα μπορούν να αποκτήσουν πρόσβαση σε σχετικές υπηρεσίες που παρέχονται από φορείς σε άλλα κράτη μέλη. Η υπόθεση που ανέφερε η Ελλάδα στην προηγούμενη παραπομπή αφορούσε όντως τα τυχερά παιχνίδια στο Διαδίκτυο. Η Επιτροπή σημειώνει περαιτέρω ότι όταν το καζίνο της Πάρνηθας ιδιωτικοποιήθηκε, η δυνατότητα χορήγησης άδειας για δεύτερο καζίνο στην ίδια περιοχή είχε προβλεφθεί ειδικά στη πώληση. Είναι σαφές ότι οι πιθανότητες επένδυσης σε μια τέτοια επιχείρηση θα διαμορφώνονταν από τους όρους του ανταγωνισμού με τον υπάρχοντα φορέα λειτουργίας.
- (32) Η Επιτροπή καταλήγει, προς το παρόν, στο συμπέρασμα ότι το μέτρο είναι σε θέση να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

3.1.5. Ύπαρξη στοιχείου ενίσχυσης: συμπέρασμα

- (33) Η Επιτροπή καταλήγει, προς το παρόν, στο συμπέρασμα ότι τα κριτήρια για την ύπαρξη ενίσχυσης πληρούνται και ότι το

μέτρο συνιστά ενίσχυση υπέρ των καζίνων με χαμηλότερο εισιτήριο εισόδου. Τα καζίνα αυτά είναι τα καζίνα της Πάρνηθας, της Κέρκυρας, της Θεσσαλονίκης και της Ρόδου. Στην περίπτωση της Ρόδου, η Επιτροπή αντιλαμβάνεται ότι το καζίνο δεν αποτελεί πλέον δικαιούχο. Ωστόσο, θα πρέπει να συμπεριληφθεί στην εκτίμηση όσον αφορά τη συμβατότητα και για κάθε ενδεχόμενη ανάκτηση να ισχύσει η προθεσμία που προβλέπεται στο άρθρο 15 του διαδικαστικού κανονισμού 659/1999 (βλ. επόμενες παραγράφους).

3.2. Νομιμότητα της ενίσχυσης

- (34) Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι πρώτες πράξεις που εισήγαγαν διαφοροποιημένες τιμές για τα καζίνα χρονολογούνται από το 1994 και το 1995, η Επιτροπή εξέτασε εάν το μέτρο στο σύνολό του αποτελεί υφιστάμενη ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 108, παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Βάσει του άρθρου 15 του διαδικαστικού κανονισμού 659/1999, οι εξουσίες της Επιτροπής για ανάκτηση της ενίσχυσης υπόκεινται σε δεκαετή προθεσμία παραγραφής. Η προθεσμία αυτή αρχίζει να προσμετράται από την ημέρα κατά την οποία η παράνομη ενίσχυση χορηγείται στο δικαιούχο είτε ως ατομική ενίσχυση είτε ως ενίσχυση βάσει ενός καθεστώτος ενισχύσεων. Κάθε ενέργεια της Επιτροπής ή κράτους μέλους που ενεργεί κατόπιν αίτησης της Επιτροπής, σε σχέση με την παράνομη ενίσχυση, διακόπτει την περίοδο παραγραφής. Η παραγραφή αρχίζει εκ νέου μετά από κάθε διακοπή. Η προθεσμία παραγραφής αναστέλλεται για όσο διάστημα η απόφαση της Επιτροπής αποτελεί αντικείμενο διαδικασίας εκκρεμούσης ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Κάθε ενίσχυση της οποίας η περίοδος παραγραφής έχει εκπνεύσει, θεωρείται ως υφιστάμενη ενίσχυση. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 1 στοιχείο γ) του ίδιου κανονισμού, οι μεταβολές υφιστάμενων ενισχύσεων θεωρούνται νέα ενίσχυση.
- (35) Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή δεν προέβη σε καμία ενέργεια, ούτε η Ελλάδα ενήργησε κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής, πριν το 2009. Η Επιτροπή ενήργησε στις 21 Οκτωβρίου 2009, όταν γνωστοποίησε την καταγγελία στην Ελλάδα. Ωστόσο, το μέτρο ποτέ δεν κοινοποιήθηκε ούτε εγκρίθηκε από την Επιτροπή. Ως εκ τούτου, κάθε ενίσχυση που χορηγήθηκε σύμφωνα με αυτό μετά τις 21 Οκτωβρίου 1999 (δέκα χρόνια πριν την ημερομηνία διαβίβασης της καταγγελίας από την Επιτροπή στο ελληνικό κράτος) ενδέχεται να αποτελεί νέα ενίσχυση και να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 15 του διαδικαστικού κανονισμού όσον αφορά την ανάκτηση (βλέπε στη συνέχεια παραγράφους 39 και εξής). Δεδομένου ότι η ενίσχυση τέθηκε σε εφαρμογή από την Ελλάδα χωρίς προηγούμενη κοινοποίηση ούτε απόφαση της Επιτροπής, η Επιτροπή καταχώρισε το μέτρο στο αρχείο των μη κοινοποιηθεισών ενισχύσεων.

3.3. Συμβιβασμοί της ενίσχυσης

- (36) Η Επιτροπή εξέτασε εάν η ενίσχυση συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά, βάσει των εξαιρέσεων που επιτρέπονται βάσει του άρθρου 106 ή 107 της ΣΛΕΕ. Η Ελλάδα ισχυρίζεται ότι δεν υφίσταται στοιχείο κρατικής ενίσχυσης, και μέχρι στιγμής δεν έχει προβάλει κανένα επιχειρήμα εξηγώντας για ποιο λόγο κάποια ενίσχυση θα ήταν συμβιβασίμη.

⁽¹⁾ Συγκεκριμένα, C-42/07 Liga Portuguesa de Futebol Profissional και Bwin International Ltd, πρώην Baw International Ltd κατά Departamento de Jogos da Santa Casa da Misericórdia de Lisboa.

(37) Η Επιτροπή αναγνωρίζει, όπως προαναφέρθηκε, το δικαίωμα των κρατών μελών να ρυθμίζουν τα τυχερά παιχνίδια στην επικράτεια τους που υπόκειται στο κοινοτικό δίκαιο, και ότι αυτό αποτελεί θεμιτό στόχο της δημόσιας πολιτικής για τον έλεγχο και τον περιορισμό των τυχερών παιχνιδιών. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν πιστεύει ότι αυτό τοποθετεί την ενίσχυση, ακόμη και αν αυτός είναι ο στόχος της, εντός του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 106 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ. Σε κάθε περίπτωση, όπως προαναφέρθηκε, το επιχείρημα ότι το μέτρο έχει το στόχο να αποθαρρύνει τη συμμετοχή στα τυχερά παιχνίδια δεν συμβιβάζεται με το γεγονός ότι τα καζίνο που εφαρμόζουν την τιμή εισόδου των 6 ευρώ περιλαμβάνουν αυτά που βρίσκονται στη μικρότερη απόσταση από τα κύρια πληθυσμιακά κέντρα της Ελλάδας. Ούτε συμβιβάζεται με τη ρητή δυνατότητα να γίνονται δεκτοί πελάτες χωρίς πληρωμή, υπό τον όρο ότι το 80 % του εισιτηρίου αποδίδεται στο δημόσιο.

(38) Από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 107 της ΣΛΕΕ, η μόνη που θα μπορούσε ενδεχομένως να εφαρμοστεί, είναι αυτή του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ), σύμφωνα με την οποία μπορούν να θεωρηθούν συμβιβασμένες οι ενισχύσεις για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή ορισμένων οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο αντίθετο προς το κοινό συμφέρον. Ωστόσο, η ενίσχυση δεν εμπίπτει σε καμία από τις περιπτώσεις του εν λόγω εδαφίου. Η ενίσχυση συνιστά λειτουργική ενίσχυση με την έννοια ότι μειώνει τα τρέχοντα έξοδα των δικαιούχων. Μολονότι, μια τέτοια ενίσχυση μπορεί κατ' εξαίρεση να χορηγείται σε περιοχές επιλέξιμες βάσει της παρέκκλισης του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) και μολονότι ορισμένες περιοχές της Ελλάδας είναι επιλέξιμες, η Επιτροπή διατηρεί σοβαρές αμφιβολίες για το κατά πόσον μια τέτοια λειτουργική ενίσχυση πληροί τους όρους συμβατότητας στην προκειμένη περίπτωση.

3.4. Ποσοτικοποίηση και ανάκτηση

(39) Εάν επιβεβαιωθούν οι υποψίες της Επιτροπής ότι το μέτρο περιέχει ασυμβίβαστη κρατική ενίσχυση, τότε βάσει του άρθρου 14 παράγραφος 1 του διαδικαστικού κανονισμού, η Επιτροπή θα υποχρεωθεί να διατάξει την Ελλάδα να ανακτήσει την παράνομη κρατική ενίσχυση από τους αποδέκτες, εκτός αν αυτό αντίκειται σε γενική αρχή δικαίου. Σύμφωνα με το άρθρο 15 του διαδικαστικού κανονισμού, οι εξουσίες της Επιτροπής για ανάκτηση της ενίσχυσης υπόκεινται σε δεκαετή προθεσμία παραγραφής. Κάθε ενέργεια της Επιτροπής ή κράτους μέλους που ενεργεί κατόπιν αίτησης της Επιτροπής, σε σχέση με την παράνομη ενίσχυση, διακόπτει την περίοδο παραγραφής. Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή ενήργησε κατ' αυτήν την έννοια στις 21 Οκτωβρίου 2009, όταν κοινοποίησε την καταγγελία στην Ελλάδα. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί

ότι η προθεσμία παραγραφής ισχύει για κάθε ενίσχυση που χορηγήθηκε πριν τις 21 Οκτωβρίου 1999. Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι το καζίνο της Ρόδου σταμάτησε να αποτελεί δικαιούχο όταν ιδιωτικοποιήθηκε το 1999, και με βάση την ακριβή ημερομηνία της αλλαγής, η ανάκτηση από το καζίνο αυτό ενδέχεται να καλύπτεται από την προθεσμία παραγραφής.

(40) Για να τεθεί σε εφαρμογή μια τέτοια απόφαση ανάκτησης, είναι απαραίτητο να ποσοτικοποιηθεί η ενίσχυση που έλαβαν οι δικαιούχοι στο διάστημα των δέκα ετών. Η Επιτροπή καλεί τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους όσον αφορά την ποσοτικοποίηση στο πλαίσιο της διαδικασίας έρευνας που κινείται με την παρούσα απόφαση.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

(41) Με βάση τις ανωτέρω εκτιμήσεις, η Επιτροπή καλεί την Ελλάδα, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 108 παράγραφος 2 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να υποβάλει τις παρατηρήσεις της καθώς και κάθε χρήσιμη πληροφορία για την αξιολόγηση της ενίσχυσης/του μέτρου εντός ενός μηνός από την ημερομηνία παραλαβής της παρούσας επιστολής. Η Επιτροπή ζητά ιδίως ακριβείς πληροφορίες σχετικά με τις ημερομηνίες εφαρμογής του μέτρου στα καζίνο της Πάρνηδας, της Θεσσαλονίκης και της Ρόδου (βλέπε παραγράφους 11 και 12 ανωτέρω). Οι αρχές σας καλούνται να διαβιβάσουν αμέσως αντιγράφο της παρούσας επιστολής στους πιθανούς αποδέκτες της ενίσχυσης, και συγκεκριμένα τα τέσσερα ενδιαφερόμενα καζίνο.

(42) Η Επιτροπή υπενθυμίζει στην Ελλάδα ότι το άρθρο 108 παράγραφος 3 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα και σας επισημαίνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 14 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, μπορεί να ζητηθεί η ανάκτηση κάθε παράνομης ενίσχυσης από τον δικαιούχο.

(43) Η Επιτροπή προειδοποιεί την Ελλάδα ότι θα ενημερώσει τους ενδιαφερόμενους, δημοσιεύοντας την παρούσα επιστολή και σύντομη περίληψή της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Θα ενημερώσει επίσης τα ενδιαφερόμενα μέρη στις χώρες της ΕΖΕΣ που έχουν υπογράψει τη συμφωνία για τον ΕΟΧ, με δημοσίευση σχετικής ανακοίνωσης στο Συμπλήρωμα ΕΟΧ της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, καθώς και την Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ με αποστολή αντιγράφου της παρούσας επιστολής. Όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη θα κληθούν να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους εντός ενός μηνός από την ημερομηνία της δημοσίευσης.»